

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
 Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
 Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
 Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
 nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
 čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petina enostolpna vrsta
 Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
 mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 10

Sobota, 3. februarja 1934

Leto IX

Odgovor avstrijskih socialnih demokratov

Strankin svet socialnodemokratične stranke, ki mu ne pripadajo ne nameščenci stranke ne strokovnih organizacij, je na seji dne 28. t. m. v glavnem sklenil naslednje:

Strankin svet opozarja, da je zlasti kongres dne 16. oktobra 1933 in strankin svet dne 3. decembra l. l.

izrekel, da je pripravljena stranka sodelovati pri mirnem in ustavnem reševanju politične krize.

Strankin svet izjavlja, da je stranka tudi v tem trenutku pripravljena sodelovati.

Zvezni kancler ne more pričakovati notranje pripravljenosti delavstva za sodelovanje pri njegovih načrtih, ki delavstvu niti poznani niso. Če se pa hoče izvesti ustavna reforma ustavno, če bo zakonodajna izvedena po korporacijah, izvoljenih po splošni enaki volilni pravici, v zvezi in deželah ter zajamčeno svobodno koalicijsko pravo delavcem in nameščencem, potem bo delavstvo in nameščentstvo pripravljeno sodelovati na taki ustavi.

Delavci in nameščenci so za

neodvisnost Avstrije

in so pripravljeni braniti nje neodvisnost z vsemi pomočmi. Delavci in nameščenci so neizprosni sovražniki nacionalnega socializma, ki je porušil v Nemčiji delavce za brezpravne sužnje.

Toda boj proti nacionalnemu socializmu, ki ogroža neodvisnost Avstrije, se utegne voditi le tedaj uspešno, če se vse nasprotne stranke propagandno zedinijo proti temu sovražniku; če se delavcem in nameščencem zagotovi, da čuvajo svojo lastno svobodo v tem, ko branijo neodvisnost dežele, in če bodo vse demokratične sile v deželi, neglede na drugačna nasprotstva, sodelovale v boju proti vsakršnemu fašizmu in v svrhu načrtne obnove gospodarstva, za zmanjšanje nezaposlenosti.

Nadalje daje strankin svet navodila za nadaljevanje obrambnega boja delavskega razreda proti fašističnim stremljenjem. Navodila dobe direktno organizacije.

(En odstavek sklepa je bil zaplenjen.)

Polet v stratosfero s smrtnim izidom

Trije mladi ruski znanstveniki so poleteli z balonom »Sirius« v stratosfero ter so dosegli višino 20.600 m. Iz te višine so poročali v Moskvo. Toda podjetni mladi ljudje Fedosjenko, Vasjenko in Ušiškin so tvegali življenje. Balon se je izgubil v megli, se ni več oglašal, niti se ni vrnil. Vse to je zbuvalo bojazen, da se je polet ponesrečil. Sumnja se je uresničila. V samotnem kraju okoli 200 km od Moskve so našli gondolo na tleh, balona pa ne. Ko so gondolo odprli, so našli v njej vse tri udeležence mrtve in vse tehnične naprave razbite.

Kako se je nesreča zgodila, bo težko ugotoviti. Morda so se pretrgale vrvi, s katerimi je bila gondola privezana k balonu ali pa je balon treščil ob tla ter se odtrgal in odletel zopet v višave brez gondole ali pa se je razletel.

Pred ustanovitvijo socialno-demokratske stranke

Jugoslavije

Beograd, dne 2. feb. 1934.

Danes se sestane v Beogradu pripravljalni odbor za ustanovitev Socialnodemokratske stranke. Jutri dopoldne pa bo otvoritev državne konference, katere se bo udeležilo več sto delegatov iz cele države.

Iz Dravske banovine je najavljeno okoli 30 delegatov.

Iz vseh strani prihajajo poročila, da vlada med delavstvom ogromno zanimanje za ustanovitev Socialno-

demokratske stranke, ki mora postati zaščitnica vsega delavnega ljudstva.

Ustanovitvi stranke pa posveča veliko pozornost tudi delavski tisk v inozemstvu, ki z veseljem pozdravlja obnovo razredne politične stranke jugoslovanskega delavstva.

Poročilo o poteku konference bomo objavili v prihodnji številki »Delavske Politike«.

Opozorilo nezaposlenim

Naši dnevniki prinašajo tole opozorilo:

Kr. banska uprava dravske banovine je poslala sreskim načelstvom, policijskim oblastvom, mestnim načelstvom in predsedstvom občin tole okrožnico:

V zadnjem času se spet dogaja, da prihaja z dežele v mesta ali pa tudi obratno čedalje več ljudi, ki se izdajajo za nezaposlene. Med njimi se nahajajo največkrat zdrave in dela zmožne osebe, ki bi pri malo dobre volje lahko našle vsaj zašifno zaposlitev. Mnogi izmed njih se pa radi vdajajo beračenju, ker pričakujejo od tega več koristi kakor pa od dela. Nekateri se naravnost hvalijo, da jim beračenje več donša kakor delo in da se jim še nikoli ni tako dobro godilo kakor danes.

Vse to ustvarja po eni strani nezaposlenost in nezaupanje imovitejših slojev do dela voljnih nezaposlenih, ki so pomoči res potrebni, po drugi strani pa jemlje moralo dela voljnih nezaposlenih in zaposlenemu delavstvu. Ker se je bati, da bodo taki pohajkovalci in izkoriščevalci javne dobrodelnosti za vsako resno pridobitno delo izgubljeni, podeljuje kr. banska uprava individualne podpore le v posebnih ozira vrednih primerih (starost, onemoglost, bolezen, veliko otrok itd.). Vse dela zmožne osebe se pa imajo zglašiti pri pristojnih sreskih načelstvih in predsedstvih občin v svrhu zaposlitve pri javnih delih.

Ker obseg javnih del do danes še ni tako velik, da bi bilo mogoče z javnimi deli zaposliti vse nezaposlene delavstvo, zlasti pa, ker zimski čas ovira delo na terenu, je umevno, da se bodo še zmerom našli taki nezaposleni, ki bodo še nadalje nadlegovali javna oblastva in zasebnike s prošnjami za podporo.

Da se pa omeji beračenje odnosno odstranijo v tem pogledu vse zlorabe po osebah, ki se bavijo s poklicnim beračenjem, se opozarjajo vsa sreska in mestna načelstva, policijska oblastva in predsedstva občin na predpise »Naredbe o podpiranju brezposelnih in pobijanju delamrznosti« (Službeni list št. 204/31 z dne 15. aprila 1933), glasom katerih si mora vsaka neza-

poslena oseba priskrbeti pri občini bivališča posebno razvidnico za nezaposlene. Ako občine nimajo razvidnic na razpolago, naj si jih same priskrbe po obrazcu, ki je natisnjen na koncu cit. naredbe. Nadalje naj občine seznanijo vse nezaposlene, ki bivajo v občini, na krajevno običajen način s predpisi cit. naredbe, zlasti s predpisi glede nabave in noše razvidnic, kakor tudi poselskih in drugih takih obveznic knjižic ter jih opozore na posledice, ki bi jih zadele, ako si v najkrajšem času ne priskrbe razvidnic. Sreskim načelstvom in policijskim oblastvom se pa posebej naroča, naj nastopijo nasproti kršilec z vsjo strogostjo v smislu določb §§ 12 in 14 cit. naredbe.

Za vse te brezposelne smo napisali to opozorilo.

Vsi ti naj se zglase nemudoma pri občinah svojega bivališča in zaprosijo za zaposlitev pri zasilnih delih. Drugače se jim lahko zgodi, da kasneje še teh ne dobijo. Vemo sicer, da jim tudi v primeru, da jih dobe, ne bo lahko, a nekaj bo. Za čas pa, dokler se tudi javnih del ne more nuditi, — in opozorilo samo pove, da se jih sedaj ne more nuditi, — naj si priskrbe naši nezaposleni legitimacije o nezaposlenosti, ker sicer tudi prositi ne bodo smeli.

Težko je iti človeku, ki mu beda ni ubila vsega ponosa, po tako legitimacijo in nadlegovati z njo javna oblastva in imovitejše sloje. Pojdite pa vključ temu po te legitimacije. Ni to sramota za Vas, — temveč za druge. Ako bo beračenje nezaposlenih enkrat kontrolirano in evidentirano, bodo pohajkovalci in izkoriščevalci javne dobrodelnosti nemogoči, a tudi sklicevati se na nje ne bo več mogoče.

Hitler je proslavil obletnico svojega režima

Hitler je proslavil obletnico svojega režima dne 30. januarja z dolgim govorom pred rjavo zbornico, ki je bila izvoljena dne 12. novembra 1932.

Najprej je bil sprejet zakon o državnih reformi brez debate v vseh treh čitanjih. Nato je nastopil kancler Hitler, ki pa ni povedal nič novega. Skliceval se je na voljo naroda, poudarjal odpravo dosedanje samostojnosti dežel in njih parlamentarizma ter napadal tudi bivše nemške vladajoče dinastije, ker se širi med fašisti protidinastična propaganda. Hitler je to napravil iz taktičnih razlogov. Češ, ljudska volja je to, čeprav na drugi strani zakone sklepa vlada sama neglede na ljudsko voljo. Ta gesta je veljala monarhistom, ki so pričeli izpodkopavati njegovo avtoriteto.

V svojem zunanjepolitičnem delu govora je napravil Hitler poklone predvsem Rusiji in Franciji. Pobahal se je s paktom s Poljsko. Z očitnim

sovraštvom pa je govoril o Avstriji, namesto, da bi spravljivo govoril o deželi, ki jo snubi.

Iz vsega govora, ki je bil deloma diletantski, pa je odmevalo navdušenje nemškega fašizma in zbujanje starih imperialističnih strasti, ki smo jih poznali pred vojno.

Značilno pa je, da Hitler ni govoril mnogo o svojih notranjih gospodarskih in socialnopolitičnih dejavnih in uspehih. Ničesar ni povedal, da v Nemčiji obstoja mnogo ilegalnih gibanj in stremljenj, ki ogrožajo njegovo diktaturo. Narod je prevaran. Zato so v obrambo potrebne šovinistične fraze o veličini nemškega naroda, ki mu pripada — pol sveta. Resnica je, da je Nemčija gosto naseljena industrijska država in da je življenje navezano na ven. Toda ta cilj se mora dosežati le v mednarodnem sodelovanju, ne pa v imperialističnem šovinizmu, ki ga Hitler izrablja v svrhu zaščite svoje avtoritete.

Oslak Jos.

Za odpravo „bednostnega“ sklada

Prihodnji teden bo zasedal banovinski svet. Razpravljal bo o dohodkih in izdatkih, tedaj tudi o bednostnem fondu, kateremu potече termin.

Lani je bil na predlog dobrih ljudi v Dravski banovini uveden bednostni sklad, ki naj bi služil za produktivno pobijanje brezposelnosti. Osnutek zakona je bil precej obsežen, predvideval je med drugim obdajanje obrestne mere in še nekaterih panog narodnega gospodarstva, ki bi ta davek še najlažje nosila. Znatna postavka v davku je bila pa naklada na delavske plače, in sicer plačujejo delavci od svojih prejemkov pol odstotka, delodajalci pa 1. odstotek.

Finančni minister se je prvotno upr. odobrenju tega davka, ker se mu je zdel deloma krivičen in ga je potem tudi omilil s tem, da je črtal vse postavke, ki so imele več ali manj progresivni davčni značaj. Ostala je potem edino le še naklada na plače.

Ker sta bili v tej stvari zaslani delavska in delodajalska zbornica, ki nista izrazili zoper to naklado nobenih pomislekov, je bil bednostni fond slednjič odobren v popolnoma drugačni obliki, kakor so si ga zamislili predlagatelji.

Njegov donos se je zmanjšal na četrtno. Fondu je bila vzeta vsaka možnost, samo iz teh sredstev pokreniti akcijo za odpravo brezposelnosti v Dravski banovini.

Prva sredstva so se porabila za brezposelne intelektualce, in je bilo za ta denar v Sloveniji nastavljenih nekaj učnih moči na raznih ljudskih šolah.

Mnenja smo, da morata država in banovina najti proračunska sredstva, da se zaposli brezposelni intelektualni proletarijat. Na prvi pogled sicer izgleda, da imamo zlasti šolskih moči v dravski banovini vse preveč — in te tvorijo vendar večino brezposelnega naobraženstva. Če bi pa ministru prosvete dovolilo v državnem proračunu večje zneske, ki so za širjenje pismenosti zlasti v južnih krajih nujno potrebna, in če bi se v to svrhu zgradilo primerno število šolskih poslopij, bi bilo vprašanje brezposelnosti slovenskih intelektualcev domala rešeno.

Videli smo potem razdelitev tega fonda. Denar se sedaj pobira v pretežni meri v industrijskih krajih, le malo ga pride z dežele.

Največ revščine je danes v mestih, na vsaka vrata trkajo večkrat dnevno delavljni ljudje, ki jih je treba podpirati. Ljubljanska in mariborska mestna občina sta doslej pobirali pri podjetjih in delavcih prostovoljne prispevke za zimsko akcijo. Do lanskega leta je šlo še precej gladko — kriza ni bila taka kot letos in bednostnega fonda še ni bilo. Obe zimski akciji v Sloveniji sta v nevarnosti, da v bodoče propadeta, če se bo bednostni fond še v naprej pobiral. Če bi dobili kraji vsa sredstva, ki so se tam nabrala, zopet nazaj, je tak sistem gotovo bolj pravičen kakor pa prostovoljna darila. 90 odst. sredstev iz bednostnega fonda pa gre na deželo. V tem je pa usoda tega socialnega davka, da je bil namreč sprejet v korporaciji, ki je v pre-

težni meri kmečka, korporaciji, kjer je delavski stan prešibko zastopan.

Za kmečko bedo veljajo vendar ista načela kakor za intelektualce. Gotovo je na deželi danes beda, ki se jo težko opiše in je vsak dinar dobrodošel, ki pride v plodnosne svrhe med kmečko ljudstvo. Ali danes je splošna mizerija tako velika, da delavci enostavno ne morejo razumeti takega kolektivizma, da bi se baš z njihovim denarjem in z denarjem delodajalcev, ki je slednjič tudi njihov, reševalo kmečko mizerijo. Za tako rešitev je treba temeljne spremembe naše finančne politike, predvsem je treba tudi temeljne spremembe v politiki novčanične banke. Dvigniti se mora nivo cen kmečkih proizvodov, urediti je treba državno in banovinsko načrtno gospodarstvo za daljšo dobo, to pa pri tako skromnem obtoku

bankovcev sploh ni mogoče.

Kmečko revščino je treba reševati v parlamentu. Socialnodemokratična stranka bo imela tu dovolj hvaležnega polja, da uveljavi svoj kmečki program.

Delavska zbornica je zoper ta davek vložila svoj veto. Kaj bo storila industrijska zbornica, nam ni znano. Gotovo pa je, da bo treba ukreniti vse, da se zakonski predpisi ne kršijo.

Vsled tega je priporočljivo, da banovinski svet davek ukine in najde nova izdatnejša sredstva za pobijanje brezposelnosti, tako morda davek na proizvodnjo tekstilnega blaga, če pa novih sredstev ne najde, pa naj določi vsaj nove smernice za razdelitev in uporabo tega fonda, ki se morajo pa od sedanjega razdelitvenega načrta bistveno razlikovati.

Malo odgovora

Dr. Tuma je objavil v »Sloveniji« članek o dogodkih v Trstu ob prevratu, o katerem priznava sam, da ga je napisal zgolj »po spominu«. Kot resen publicist bi sicer ne smel pisati o tako resnih stvareh po spominu, vendar nam ta okolnost pomaga razumeti, zakaj je dr. Tuma v tem svojem članku zagrešil toliko netočnosti.

Da citiramo, n. pr., takoj samo eno: Dr. Tuma pravi da so socialisti, mesto da bi kratkoma proglasili tržaško republiko in poklicali Ameriko da jo zaščiti in vzdržuje (to so jako lahki in enostavni posli in Amerika bi nedvomno na prijazen poziv socialistov takoj priletela s svojim brodom v Trst), šli raje v Benetke po Italijane. Tu je dr. Tuma spomin grobo prevaril. Socialisti niso šli v Benetke po Italijane, nasprotno je res, odbor za Javni blagor je zahteval i po radiotelegramu i po odposlancih na torpedovki, da zasedejo Trst, do rešitve vseh spornih zadev, antantne čete. Radiobrojav je bil naslovljen na poveljstvo antantinih čet! Ta depeša je srečno prijadrala celo do Pariza in je bila prečitana na seji antantinih zunanjih ministrov. Za Italijo je bil na tej seji navzoč italijanski ministrski predsednik Orlando, za Jugoslavijo Vesnić, za Anglijo Lloyd George, predsedoval je Clemenceau, ki je dotično depešo prečital, in ker se nihče ni oglasil, da bi zagovarjal smisel te depeše, da zasedejo Primorje antantne čete, se je na prigovarjanje Orlando privolilo, da zasedejo Trst italijanske čete.

Dogodke onih dni bo treba sploh še natančno in objektivno opisati, seveda ne po spominu. Že v tej bistveni stvari so torej navedbe dr. Tume iz temelja zgrešene in vsak nadaljnji odgovor na njegova izvajanja iz tega poglavja je pravzaprav odveč. Če pa dr. Tuma še vedno misli, da je bilo treba v Trstu samo proglasiti republiko, pa bi Italijani, ki so v glavnem za to mesto vodili štiri leta vojno, ostali doma iz golega respekta pred

tržaško ljudsko voljo, moramo samo občudovati vztrajnost, s katero že leta in leta neguje to svojo domnevo. Kdor ve, kako vojaštvo razume in rešuje take zadevščine, zlasti tam, kjer se osvajaletnemu pohodu njegovih oboroženih čet ne upirajo druge oborožene čete, ta si je takoj na jasnem, da bi bila v tem slučaju proglasitev republike politična otročarija s tragičnimi posledicami. Tudi ne sme dr. Tuma pozabiti, da je v onih dneh Trst doslovno stradal najhujši vsakdanji kruh, umiral dobesedno od gladi. Za provizorično tržaško vlado tistih dni je bil problem vseh problemov, kako rešiti mesto pogina, ker ni bilo vobče več nobenih živil. Proglasitev republike bi ne prinesla v tem pogledu olajšanja, nasprotno. Na nabavo živil iz zaledja pa ni bilo tiste dni mogoče misliti, tudi zato ne, ker so bila vsa transportna sredstva le v službi umikajoče se armade.

Ljudski zastopniki v Trstu, slovenski socialnodemokratični še posebej, so v onih dneh izvršili veliko delo, ki ni bilo narodu v škodo, pokazali so bolj kot drugi, da razumejo položaj in ga obvladajo. Čemu skuša dr. Tuma s tako vneto in ponovno omalovaževati to delo, češče celo izkriviti dejstva, ne moremo razumeti. Za usodo Trsta in slovenskega ljudstva niso mogli slovenski socialisti več storiti, kakor so v danih razmerah storili. V tem delu je res zapan kos naše zgodovine — častne zgodovine — le, da je treba o njej objektivno razmišljati in pisati.

V ostalem, saj je bil one čase sredi vseh teh dogodkov tudi dr. Tuma sam, in če se ni odločil za svoj predlog, da namreč proglasi tržaško republiko, je imel gotovo svoje razloge. Kako se je z naše strani resno premostrivalo vse možnosti in delovalo v vseh možnih pravcih, da se zavaruje interese ljudstva, pa priča najzgovornejše ravno resolucija iz aprila meseca 1915, ki jo dr. Tuma v svojem članku ponatiskuje, in vse ostale re-

solucije in sklepi in delo vse do konca vojne.

Odgovoriti bi bilo treba tudi na opazke dr. Tume o razpadu notranje votle italijanske socialistične »stranke«. Mislimo, da notranje votla ta stranka ni bila in da se dela temu velikemu zgodovinskemu delavskemu gibanju krivica, če se o njem tako piše. Da je zmagal fašizem v Italiji, da je zmagal v Nemčiji, da je razpadlo delavsko gibanje v Italiji in v Nemčiji, so vzroki številnejši in bolj zamotani. Koncediram tezi dr. Tume le v toliko, da so ti dogodki pokazali, da socialnodemokratično gibanje ni bilo revolucionarno v pravem, tradicionalnem smislu besede.

Toda za razpravo o teh kompliciranih problemih ni tu prostora. Lahko se pa taka razprava prenese v naše revije, in mi se je bomo radi udeležili, zlasti ker vemo, da je polemika z razboritim dr. Tumo o teh vprašanjih mnogo poučnejša in vabljivejša, kot to večno natezanje o naši rani, Trstu. Gh.

Francosko vlado je sestavil Daladier

Daladier je postal drugi ministriški predsednik. Dne 30. m. m. jo je sestavil. Opravičuje se pa Daladier, da se ni oziral na skupine pri sestavi vlade, pač pa obljublja, da bo energično odstranil vse pogrške, ker hoče vpostaviti republikansko avtoriteto.

Nova vlada ima 17 ministrov in 8 državnih podtajnikov. Petnajst članov vlade je radikalcev. Vlada je koncentracijska in se ne bo ozirala na pomoč socialistov. Izločeni so celo neosocialisti, ki so zaradi »taktike« izstopili iz socialistične stranke.

Bivšega zunanjega ministra Boncourja ni več v vladi, zunanje posle bo vodil predsednik vlade Daladier.

V Italiji in Nemčiji so sprejeli novo francosko vlado še precej prijazno, kar znači politiko popustljivosti, ki je Franciji z ozirom na notranje razburjenje najbrže potrebna.

Sirene tulijo . . .

Delavci Strojnih tovarn in livarn v Ljubljani ustavili delo in odšli korporativno k banu. Ali — ali —

Sirena Strojnih tovarn in livarn je zakričala, odločno, srdito, kakor bi ukazala: »Stoj!... Vse na plan za pravico človeka, ki dela, a se mu noče dati niti najpotrebnejšega, da bi živel.«

In obmolknili so stroji v Strojnih tovarnah in livarnah, tišina je nastala, a iz tovarne so vrel delavci, mrkih lic, . . . v katerih je kričalo:

»Kruha.«
Bilo je to ob pol 10. uri dopoldne, v torek, 30. januarja 1934.

In šle so vrste, mrke in molčeče, z gnjevom v duši in srcu po cesti, 260 po številu, družinski očetje, tja na Bleiweisovo cesto, pred vladno palačo, k banu dravske banovine.

»Zakaj? . . . Kaj se je zgodilo,« si slišal zavzet, presenečen glas tuintam med ljudmi, po cesti.

»Zakaj vprašate? Saj je poznano vsem,« so odgovarjale oči kovinarjev, čilih koraki so, kakor zamolkel grom, nevihtno oznanjajoč udarjali po zmruženih cestah.

»Državna naročila za Hardy-kočnice in za motorne brizgalne, ki jih hoče dobaviti prometno ministrstvo, še niso dospela. Tri mesece in več se zavlačuje naročila. Ta naročila bi zaposlila tovarno in brezposelnost in ustavitev obrata bi izostala. Ker ni teh naročil, delavci ne vidijo časa darovati državi.«
Jugoslovanski delavec, jugoslovanski državljan nima dela.

Kdo tega ne ve?
In kdo še ne ve tega, da so Strojne tovarne in livarne po svoji kapaciteti eno največjih industrijskih podjetij svoje vrste v Jugoslaviji. V normalnih časih so zaposljevale do 600 delavcev in so v stanu preskrbovati ne samo potrebe slovenskega trga, nego ves trg v državi. Od leta 1919 pa do danes so izplačale nad 70 milijonov dinarjev delavskih mezd, nad 22 milijonov uradniških plač in kakšnih 7 milijonov na socialnih davcih. Za material, nabavljen v inozemstvu, so izdale nad 150 milijonov dinarjev, a država je na davkih in taksah prejela nad 10 milijonov dinarjev.

A sedaj? . . .
Pa je kričnila sirena, grozeče, besno: »Ne . . . Kruha in dela nam, našim, Jugoslovanom!«

In delavstvo iz tovarne je planilo na cesto in korakalo pred bana, stopilo pred njega in reklo, kakor je sklenilo na velikem zborovanju v veliki dvorani Delavske zbornice 24. januarja 1934.

»Kaj pa sedaj?«
»Sprejmite, da delavci ne vidijo časa darovati državi.«

»O, hvala lepa gospa. To je prelaskav poklon zame.«

Stisnila mu je prste in še tesneje prižela njegovo roko v svojo. Počasi so se približali do Turkovega mlina. Do uradniških stanovanj je bilo še komaj streljaj daleč. Tedaj je zadaj lahno vzkričnil ženski glas. Gospa Smoletova je rekla:

»Pesek sem dobila v čevlje. Neznansko me zbada pri vsakem koraku. Moram sezuti čevlje. Kar pojdite naprej. Pridem takoj za vami.«

Sedla je v travo in se začela sezuvati, medtem ko so drugi počasi korakali dalje.

Prisedši do hiše se je gospa nadzornica nežno poslavljala od gospoda geometra. Vabila ga je v hišo, češ, da ji bo dolg čas poleg moža, ki bo pijan smrčal ko klada. Izgovoril se je z nujnimi posli, ki jih mora še nocoj opraviti.

»Pa me vsaj obiščite kako popoldne. Ta teden ima moj mož popoldansko službo.«

»Radevolje gospa. Najlepša hvala za prijetno družbo. Lahko noč!«

Ostali so spravljali pijanega nadzornika v hišo, geometer pa je brzih korakov odšel doli na cesto in se po nji vračal proti rudniku. Ko pa je prišel do Turkovega mlina, je hušnil preko brvi in po nasipu na železnico. Trenutek je obstal in polglasno zažvižgal. Za bližnjim grmom je nekdo zakašljaj. Priskočil je in zašepetal:

»Sem hitro prišel?«

»Še dosti hitro, postajalo mi je pa vendar že dolg čas.«

»Se pa sedaj ne boš dolgočasila.«

»Upam . . .«

Nadaljne besede ji je zadušil s poljubi.

» . . . Ampak dolgo ne smem izostati. Bi me iskali . . .«

»Žato morava tembolj izkoristiti te trenutke.«

»Te ni nadzornica zvelkla v svoje stanovanje?«

»Je hotela, a mislil sem nate . . .«

»Ali res . . .? Ljubček . . .«

»Dušica . . .«

Slišalo se je samo globoko in neenakomerno dihanje, ki ga je prekinilo zdaj pa zdaj zamolčko cmokanje. Za dobrih deset minut je že hušnila izza grma ženska postava in je zbežala po železniškem tiru proti uradniškim hišam, popravljaje si medpótoma razmršeno frizuro. Malo pozneje se je dvignil tudi možki in je leno odkorakal po železnici proti rudniku.

Medtem je gostilničar v svoji sobi v prvem nadstropju sedel pri mizi s svinčnikom v roki in je računal:

»Preklete barabe, da so mi morale ves večer pokvariti . . .«

Tone Maček:

43

Slučaj Kumberger

»Tako sem utrujena,« je vzdihnila gospa Kmetetzeva. »Najraje bi kam kar sedla.«

»Ne bi bilo varno gospa. Razgreti ste in bi se prehladili.«

»Pa bi me ne hoteli vi malo ogreti?«

»S čim, ko sem pa sam tako lahko oblečen.«

»Oh, vi me ne razumete.«

Še bolj nežno se je privila k njemu, tako da jo je moral skoraj nositi. Njeno telo je mrzlično podrtavalo.

Ko bi vedeli . . . Kako sem nesrečna . . . Pomislite moj mož . . . Ta klada pijana. Ali se morem sploh kje pokazati z njim v boljši družbi. Nobenega smisla nima, za harmonijo, za lepoto, za ljubezen . . .«

»Res je to težko za tako nežno čutečo dušo, kakor je vaša.«

»Kaj ne, da jaz prav nič ne spadam k nje-mu?«

»Mogoče res ne.«

»Da, usoda se je z menoj grdo poigrala. Kako bi bila lahko srečna ob strani tako finega, olikanega, dojemljivega in ljubečega moža kakor ste . . . kakor ste na primer vi . . . gospod geometer . . .«

nosno 12, od 41 do 45 km 21 odnosno 13,50, od 46 do 50 km 24 odnosno 15, od 51 do 55 km 27 odnosno 16,50 in od 56 do 60 km 30 odnosno 18 Din. Na področju ljubljanske železniške direkcije veljajo te cene za proge Ljubljana—Zalog, Ljubljana—Tržič, Ljubljana—Kamnik, Ljubljana—Grosuplje, Ljubljana—Velike Lašče, dalje Celje—Smartno ob Paki, Slovenjgradec—Dravograd—Meža, Maribor—St. Ili, Maribor—Ruše, Maribor—Rače, Maribor—Slovenska Bistrica, Maribor—Konjace, Maribor—Ptuj, Celje—Grobelno in Celje—Konjice.

ZNANSTVENO JE UGOTOVLJENO! Katreiner Kneippova sladna kava s Pravim Francikom: je trikrat lažje in trikrat hitreje prebavljiva kakor čisto mleko!

Bolgarski kralj pojde tudi v Prago? Minuli teden je bolgarski kralj obiskal Rumunijo. Kralj namerava baje obiskati tudi Prago. Če pomenijo ti obiski konsolidacijo Balkana, oziroma Balkana in vzhodnoevropskih dežel, je to ugoden pojav in kaže, da Bolgarija še vedno misli na sodelovanje z balkanskimi državami in malo antanto.

Poljski absolutizem napreduje. Na seji parlamenta so dne 26. jan. razpravljali o izpremembi ustave, ki garantira predsedniku absolutno moč. Že od leta 1926. se vrši borba. Na tej seji je pa opozicija zapustila zborovalnico iz protesta, na kar je predsednik dal odglasovati izpremembo poljske ustave ter razglasil, da je bila sprejeta z dvetretjinsko večino. Senat bo reformo brez ugovora sprejel. Pilsudski je vesel, ker je s tem zagotovljena njegova pozicija za daljšo dobo.

Belogardisti v Nemčiji. V Nemčiji se nahaja precej ruskih beguncev, ki so bežali po revoluciji iz Rusije. Ti belogardisti so sedaj osnovali v Nemčiji rusko nacionalnosocialistično organizacijo. Te Hitler ne preganja.

Iz nemških koncentracijskih taborišč so izpuščeni. V Svobodo so bili izpuščeni iz koncentracijskih taborišč soc. dem. bivši predsednik nemškega parlamenta Loebe, sin bivšega predsednika republike Ebert in bivši poslanec Hildebrand. Ostanajo pa še vedno pod — kontrolo, kakor je običaj.

Stalin o Nemčiji. Stalin je omenil na strankinem kongresu komunistične stranke, da nima vzroka, da bi se navduševal za režim v Nemčiji. Izjavlja pa, da bi se tudi Nemčiji približal, če bi zahtevali to ruski interesi, enako kakor je sklenil nenapadalne pakte s sosednjimi deželami, Italijo ali Francijo. Rusija ne namerava ogroziti držav, ker je za mir. Č bo pa kdo napadel Rusijo, jo bodo ruski narodi branili do zmage.

Herriot odstopi kot predsednik stranke. Socialistični »Populaire« poroča, da namerava Herriot odložiti predsedstvo radikalne stranke, ker ni zadovoljen s sestavo Daladierove vlade. Njegov naslednik naj bi bil Camille Chautemps.

Na Reki bodo slavili desetletnico. Meseca aprila bo minilo deset let, odkar je znani italijanski pisatelj in avanturist D' Anunzio nenadoma zasedel Reko, ki jo je Italija anektirala. Na slavnost pride baje sam Mussolini.

Ruske tovarne za letala izdelajo vsak dan 25 novih letal, ki se večinoma sproti odpremajo na Daljni vzhod. Mrzlično se tudi dela na izgradnji dvojnega tira na prekosibirski železnici, ki bo v enem letu dogotovljen. Dosedaj je imela ta železnica samo en tir.

Izraz gospodarske krize v Ameriki. Delničarji ameriških železnic so lani zaslužili 465 milijonov dolarjev ali 42 odst. več kakor prejšnje leto. Tovorni promet je narasel za 8 odstotkov, osebni pa se je znižal za 1 odstotek. Železnica je pa kljub temu napravila 139 milijonov dolarjev več dobička kakor 1932. Ker je po vsem svetu kriza, je bila tudi pri železniški družbi, ki je s tem izgovorom odpuščala nameščence in zniževala plače. Železnica je imela skoraj enako prometa, a je v letu 1933 prihranila na obratnih stroških 7700 milijonov dolarjev. Kakor vidimo, je gospodarska kriza za kapitaliste pravzaprav konjunktura.

Širite naš list!

Kranjska industrijska družba odpovedala kolektivno pogodbo

katere pa prav za prav niti ni bilo.

Poroča se nam: Ravno kar smo mirnim potom likvidirali sporno stanje, ki je grozilo, da ustavi svoje obratovanje tvornica elektrod, last KID, je že zopet tu nov povod za »izjemno stanje«. Dne 30. januarja t. l. so se zaupniki Saveza in g. tehnični ravnatelj po daljši razpravi in že večkratnih predhodnih razgovorih sporazumeli in zedinili na »Dodatni zapisnik o zaključnem pogajanju glede novih akordnih postavk valjarne za tanko pločevino« z veljavnostjo od 1. februarja 1934, kateri naj bi tvoril sestavni del kolektivne pogodbe z dne 27. februarja 1933.

Vendar pa so podpisali le »Zapisnik o zaključnih pogajanjih radi obnovitve kolektivne pogodbe z dne 27. februarja 1933«. Samo to so podpisali zaupniki in ničesar drugega, to je bilo tudi vse in kakor se vidi za KID tudi vsa kolektivna pogodba.

Bodi si kakorkoli že, z dnem 31.

jan. t. l. je bil odpovedan tudi ta »Zapisnik« z veljavnostjo od 30. aprila 1934. Dne 1. maja t. l. bo delavstvo KID brez kolektivne pogodbe in brez zapisnikov (kakor je tudi brez delovnega reda po obrt. zak.), ako ne bo med tem časom ustvarilo nove.

Vendar je pričakovati, da si bo znalo delavstvo tudi tokrat s pomočjo organizacije najti pot iz tega položaja, kakor že tolikokrat poprej ter da bo s svojo nezlomljivo voljo ohranilo svoje pravice in imelo tudi uspeha. S svojo železno organizacijsko disciplino bo pa pokazalo, da ga tudi taka in slična izzivanja ne spravijo iz ravnotežja. Ne bo dalo povoda oblastem niti za najmanjšo intervencijo, čeprav si to morda kdo na tihem želi, pazno bo pa sledilo razvoju dogodkov. Čas obračuna pa pride. Delavstvo je zadevo predalo organizacijam, katere so obvestile pristojne inštanice in mirno čaka.

Ljubljana

»Numerus clausus« na ljubljanski univerzi. Iz raznih vzrokov je lansko leto dospelo iz Poljske 62 židovskih vseučilišnikov študirat na ljubljansko medicinsko fakulteto. Univerzitetno vodstvo, kakor tudi naše dijaštvo samo, v splošnem ni imelo nič proti temu nenadnemu pojavu židovskih študentov na naši visoki šoli, vendar so se z gotove strani proti njim pojavili pomisleki; zato jim je politična oblast sporočila željo, da čimprej zapuste Ljubljano. Eden od prizadetih je šel pod vlak, drugi se bodo razkropili po inozemstvu, največ jih bo menda šlo v Palestino, kjer se nameravajo preživljati s poljedelstvom in rokodelstvom. Med njimi je bilo tudi pet dijakin.

»RDEČE ROŽE«,

lepo dramo iz našega življenja boste gledali jutri, v nedeljo, 4. t. m. v dvorani Delavske zbornice. Gostoval bo delavski oder »Svobode« iz Dobrunj. — Vstopnice vzamite na vsak način že danes.

Železničarski prireditveni odbor U. S. Ž. J., Ljubljana Vas vabi na

Železničarski ples,

ki se bo vršil v soboto, dne 3. februarja 1934 v veliki dvorani Delavske zbornice v Ljubljani, Miklošičeva c. 22. Svira godba del. glasbenega društva »Zarje«. Maske dobrodošle. Začetek ob 20. uri. Čisti prebitek je na-

Maribor

Prosvetni večer »Svobode«

Mariborska »Svoboda« je minulo sredo priredila zelo posrečeni »Prosvetni večer«, ki je bil v vsakem oziru na višku. Program je bil skrbno sestavljen in je prijetno iznenadil vse obiskovalce, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano Delavske zbornice, kakor tudi predsobo. Mnogo obiskovalcev pa je moralo vsled pomanjkanja prostora oditi. Kot prvi je nastopil moški zbor »Svobode«, ki je pod vodstvom s. Presla ubrano zapel tri delavske pesmi. Nato je recitiral s. Babič pesem »Krik zemlje«, in sicer tako čustveno, da je naravnost frapiral poslušalce, ki so ga nagradili z dolgotrajnim ploskanjem.

Sledilo je predavanje s. Standekerja »O proletarski kulturi in umetnosti«. Predavatelj je iznesel mnogo novih misli o razvoju in potrebi proletarske kulture, ki so vredne, da se o njih razpravlja in razmišlja. Nato je sledila deklamacija mlade Kle-

Upokojitev. Na predlog ministra pravde je bil te dni upokojen l. državni pravdnik dr. Jančič v Mariboru.

Sodišče ne polaga več denarja pri mariborskih zavodih. Na vratih pisarni izvršilnega oddelka sreskega sodišča so s 1. februarjem t. l. nabili razglase, da bo sodišče odslej polagalo denar, ki se ne izplača takoj, na primer pri dražbah nepremičnin, v Državno hipotekarno banko. Doslej je sodišče tak denar polagalo pri Mestni hranilnici, pa so bile potem vedno težkoče radi izplačila. Denar, ki je položen le za kratek čas, pa se bo zalagal deloma pri Davčni upravi, deloma pa pri denarni knjigi sodišča.

menjen podpornemu skladu bolnih in brezposelnih članov.

Ljubljanska »Svoboda« je v soboto, dne 27. t. m. ponovila Cankarjev večer. Spored je poleg malih izprememb bil isti. Dvorana zopet nabit polna. Govor s. Cerkevnik je bil lep in skrbno sestavljen ter je v svetopi-semskem slogu občinstvo kar prevzel, da je govorniku burno ploskalo. — »Zarja« je poleg »Vzbujenja duhov« zaigrala novo skladbo: »Od Urala do Bajkala«, venček ruskih narodnih pesmi, bojevitih božajočih in slikajočih ruskega delavca in mužika ob Volgi. Godba je sedaj pod novim kapelnikom tako napredovala da je skoraj ni več poznati. »Od Urala do Bajkala« so morali celo ponavljati. Krasno so zveneli akordi pesmi »Volga, Volga«, »Dvanajst razbojnikov« in drugih ruskih delavskih pesmi. Najkrajše pa je bilo »Večerni zvonovi« s krilovko solo. Skladatelj in kapelnik Cerar je s to skladbo naredil delavskim godbam veliko uslugo. — Delavsko pevsko društvo »Cankar« je zapelo poleg raznih narodnih pesmi tudi tri delavske pod vodstvom pevovodje Krista Perka. Izvrsten zbor je »Cankar«, dinamičen in poln, da je bil užitek poslušati. — Ciril Pregelj je komponiral še eno Cankarjevo pesem »Iz dunajskih večerov«. Spremljal je solistko Francko Kerševan-Puhrovo sam. Zapela je odlično, čustveno, spremljava na klavirju je bila melodično-čustvena. Citraški zbor je zaigral dva komada, a harmonikaš Alojzij Kokalj je razgibal s svojimi »Slovenskimi biseri« vso dvorano, da je moral ponavljati. — Recitacije iz Cankarjeve »Ero-tike« so bile učinkovite, najbolj pa Tone Mačkova »O Cankarjevi 15-letnici«. Delavski oder pa je »40 let sem delal« in »Oče naš« podal naravnost borbeno. Skuk in Skukova pa odlomek iz »Doline šentflorijanske«, umetniško dovršeno. — Lepi so prosvetni večeri »Svobode«, in če pogleda človek veliko dvorano Delavske zbornice vso napolnjeno skoro s samimi delavskimi obrazi, je vesel in razigran. »Svobodi« v čast in ponos so ti večeri. —g—

Zobozdravnica Dr. med. dent. Bosiljka Krajnovič

je otvorila zobozdravniško ordinacijo na **Glavnem trgu 22, II. nadst.** (Osetova hiša) in ordinira vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure.

občni zbor. Za vse aktivne člane je udeležba dolžnost, prijatelji petja so vabljeni.

Zveza delavskih žen in deklet, podružnica Maribor, priredi v nedeljo, dne 4. februarja 1934 ob 15. uri popoldne v dvorani Delavske zbornice, Sodna ulica 9-II, za svoje članice, njih znanke in prijateljice kakor tudi zvezi priključene lišne pomočnice čajanko. Sodružice, pridite vse in pripeljite znanke s seboj.

Predobjava. Pevski odsek pekov v Mariboru priredi dne 3. februarja veliko predpustno veselico v Gamberinovi dvorani, in sicer brez vstopnine. Prvi del prireditve bo bolj koncertnega značaja, pri katerem nastopi omenjeni pevski zbor z lepimi pevskimi in humorističnimi točkami. Po koncertu ples. Obenem veliki običajni srčni srečolov. Godba tamburaškega odseka pekov v Mariboru.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Celje

Zimskosportna sekcija S. K. »Olimpa« bo priredila v nedeljo, dne 4. februarja t. l. izlet: Celjska koča—Svetina—Štore—Celje. Odhod točno ob 8. uri s Kapucinskega mosta. Vodje izleta Regner, Kožuh. Vabljeni vsi člani in prijatelji kluba. Ker je proga razmeroma lahka in bo na razpolago dovolj časa, se izleta lahko udeleže tudi manj izvežbani smučarji in smučarke.

Hrastnik

Da ne ostanemo dolžni. G. dopisnik »Pohoda« se v štev. 52 od 30. dec. 1933 hudo zaganja v sodruge in marksizem, češ sedaj smo jih pa zadeli, ne bo nam treba več udrihati po rdečkarjih. — Ti smentana reč, kdo bi si mislil, da se stvar vendar drugače suče. Polemizirati s »Pohodom« ni naš namen, to storimo mimogrede spričo najvažnejšega dela, ki ga ima razredno zavedno delavstvo v svojem projektu, kakor pa odgovarjanje na »Pohodove« fraze. G. dopisniku in plavi organizaciji še tole v album: Delavstvo ne pozna samo od večerj vaše tako plemenite organizacije in vaše gospode, zato se vam priporoča, da se vprašate, kaj ste zanj že storili. Kaj so delali gotovi gospodje, ko je delavstvo stopilo v boj za svoje pravice in obstoj? — Ali se niso skrivali in igrali zahrbtnje vloge? In še danes je njih največja skrb v strokovni borbi — polna usta nacionalističnih fraz. Koliko delavcev pa ste že z njimi nasitili, je drugo vprašanje. Delavstvo naj verjame v nacionalizem, v praksi pa ste pri občinskih volitvah sami dokazali ravno nasprotno s kandidacijo Nemca ravnatelja A. — G. dopisnik še ni dolgo v Hrastniku, da bi imel priliko videti, kaj je bila in kaj pomeni strokovna organizacija marksistično zavednega proletarijata in kaj je ona s svojimi fondy vzdrževala in podpirala! Razumemo dobro, da ni vaš namen iskati sredstva za svrhe strokovnega boja. Vaša socialna čustva Vas odlikujejo in vidi se, kako skrbno odpravljate ali vsaj omiljujete brezposelnost, ko kar dva navdušena nacionalista službujeta za svoje cilje udobnega življenja kljub temu, da na stotine samskih čaka milostne podpore in eksistence. Tako je prav, kaj ne!? Nacionalizem ne nese slabo! — Ne bo nič s terorjem in pretinjami in tudi ne s tem, da očitate Konzumnemu društvu rudarjev nekaj, kar vam lahko dokažemo, da je laž, ker uslužbenec A. nikakor ni bil odpuščen radi zadržanja svojega očeta pri volitvah, temveč le po pogodbi, katera je bila točno sklenjena med g. A. in Konzumnim društvom rudarjev. Res pa je, da je bil uslužbenec A. še nekaj mesecev po preteklji pogodbi v službi Konzumnega društva rudarjev, res je tudi to, da so ga Vaši narodnjaki, katerih zagovornik ste, vrgli svojčas sredi učne dobe na cesto in so se tudi te žrtve usmili baš marksisti, da so ga usposobili za trgovskega pomočnika. Pozivamo Vas, da dokažete, kdaj in od koga je Konzumno društvo rudarjev prejelo kakšne podpore, ker pravite o člankarju onega dopisa, da je vse drugo kot delavec in samo živi na račun žuljavih rok, vedite, da ga je dotični delavec žuljavih rok pisal in da vam odgovarja on, na katerega ste merili, ki pa se popolnoma strinja, da vam je dotični sodrug resnico očital, ker vem, da vi nimate žuljev in da je vaš dvojni kruh odvisen od trpinov v tej dolini! —os.

Zagorje ob Savi

Dramski odsek »Svobode« bo priredil v nedeljo, dne 4. februarja 1934 ob 5. uri popoldne v dvorani Zadržnega doma na

Sodne razprave proti teroristom v Mariboru

Ena bela in ena plava.

Pred tednom sta se vršili pred mariborskim sreskim sodiščem dve zanimivi razpravi pri kazenskem sodniku zaradi terorizma iz Maribora. Mi jih objavljamo v pouk in svarilo ter informacijo zlasti poklicanim oblastim v času, ko smo zopet doživeli strahovite katastrofe in žrtve tega nesrečnega terorizma po usodnem strelu na rumunskega ministrskega predsednika in eksploziji v brzovlaku pri Brežicah, kjer so padle v obliem plamenov tri nedolžne žrtve. Vsa pošena javnost se je zopet z grozo pretresla ob tem blaznem dogodku in je gotovo z nami vred sleherni v naši državi mnenja, da je treba vsak terorizem, naj si bo že v kakršnikoli obliki ali krinki, z vso zakonito strogo sproti zatirati in sicer s takšno naglico, da bo uspešna in dosegla svoj namen.

Dogodka, ki ju je razpravljalo sresko sodišče, se sicer ne moreta primerjati z gornjimi blaznimi zločinstvi, a jedro je isto: terorizem neodgovornih nahujskanih elementov, za katerimi se skrivajo anonimni hujšakči, ki so očitno študirali univerze. Iz malega pa raste veliko, posebno iz hudobije. Vsakdo, ki bi bil slep za to zločinsko podjetje, bo nosil soodgovornost za hujše posledice.

Da je tak terorizem splošno nevaren bacil, kuga, ki razjeda organizem reda in miru. Danes ogroža enega, jutri drugega, v izbiri sploh ni programa. To se vidi ravno iz gornjih slučajev, ki kažeta prav posebno brutalnost.

1.

Nadučitelju razbijajo ponoči okna.

Najprej se je vršila razprava v tožbi nekega posestnika od Sv. Martina pri Vurbergu proti tamošnjemu šolskemu upravitelju g. Lazarju, ki je primorski rojak, češ, da je tega posestnika obdolžil udeležbe, ko so mu pred volitvami neznanici, politični nasprotniki, razbili okna. Toženi šolski upravitelj je priznal obdolžitve, a zagovarjal se je z dobro vero, češ, da ga je posestnik že ponovno svaril, da bo moral prej pročitati kot on in da je sploh postopal proti njemu, kakor delajo

Lokah dramo v treh dejanjih »Mati«. Sodeluje godbeni orkester pod vodstvom s. Počka. Drama je krasna in vsebinsko globoko zajeta, zato je priporočila vsem delavcem in delavskemu ter ostalemu občinstvu, da poseti to predstavo. Vstopnina: I. prostor 6 Din, II. prostor 5 Din, stojšče 4 Din. — V nedeljo vsi v dvorano na Loke! Za obisk se priporoča odbor.

Lesce

»Rdeče rože« na odru leščanske »Svobode«. V nedeljo, dne 21. jan. t. l. je leščanska »Svoboda« otvorila delovanje svojega pred kratkim ustanovljenega dramatičnega odseka. Člani tega odseka so šli z vsem navdušenjem na delo in so v kratkem času naštudirali in postavili na oder razmeroma težko socialno dramo našega sodruha Jožeta Moskriča »Rdeče rože«. Če govorimo o celotnem vtisu, ki ga je napravila predstava na nabito polno dvorano, lahko rečemo samo eno: odlično! Odlično po vsebini, in odlično po predvajanju. Zlasti za prvo, krstno predstavo odlično. Vsi so bili navdušeni in zlasti tretje in peto dejanje je nadvse priklenilo gledalce nase — tako da je mestoma jokala vsa dvorana. Na vse je napravila igra ogromen, nepozaben vtis in vsi so si želeli še ponovitve. Igra je zrežirala s. Torkar Janko, ki je igral tudi vlogo Goldschmidta s pomočjo s. Valanta, ki je predstavljal odlično glavnega zaupnika Jeriča. Njegovo ženo Čilko je podala s. Triplatova, njeno sestro Ivanko s. Podobnikova. S. Justin je podal Franceta, Filderja s. Vlado Torkar, Srakarja s. Podobnik, Maličvo Mici s. Pečonska, Ržena s. Prešeren, Markiča s. Vrhunc Matevž, Božiča s. Magušar, Dularja s. Zrnec, Marna s. Plemelj, Žagarja s. Vrhunc Vili, delavce ss. Legat, Torkar Stanko in Brtoncelj. Tajnico s. Gašperšičeva, orožnika pa s. Dolinar. Težko je reči, kdo je bil boljši, še težje: kdo je bil slabši. Vsi so se potrudili in uspeh tega skupnega napora je bil tudi uspeh igre. Leščane so obiskali tudi sodruzi iz sosednjih krajev, tako 14 Jeseničanov, 8 Javorničanov, 7 Kranjčanov itd. Pred pričetkom predstave je pa spregovoril nekaj pozdravnih besed s. Kristan Cvetko z Jesenic. Leščanskim sodrugom je samo čestitati: Tako naprej in uspehi ne bodo izostali. To igro bo treba ponoviti; kdaj, bomo sporočili še pravočasno. Treba bo pa iti z njo tudi na deželo, v okoliške vasi okrog Bleda in Radovljice, da vidijo delavske borbe tudi vsi drugi in sprevidijo, kako upravičene in težke so.

Makedonstvujušči

na jugu naše države. Šolski upravitelj je navajal, da so zanj pri Sv. Martinu takšne neznosne razmere, da je že ves bolan in je njegovo delo do skrajnosti zagrenjeno. Za svoje trditve je nastopil dokaz resnice in je bila razprava nato preložena, zlasti pa do konca kazenskega progona proti onim, ki so osumljeni omenjenega nočnega napada na učiteljevo stanovanje, na katerem so mu pobili vse šipe.

II.

Mariborski nacionalisti brcajo ponoči delavko v trehuh.

Sledila je razprava v tožbi tekstilne delavke, ki se je na dan pred volitvami v Delavsko zbornico ob 22. uri ponoči vračala z dela. Ko je šla delavka v temni ulici ob Dravi, so naenkrat začeli nacionalisti kričati: plava je ta prava, in ji vsiljevati plave listke. Delavka jih je sicer odločno, a mirno odklonila, češ, da jih ne rabi, ker je ona delavka in bo za to volila rdeče. Tedaj pa so planili razkačeni nacionalisti na njo in na tovarišico in jo začeli z vso surovostjo pretepati, kamor je pač priletelo. Ko je nedolžna mirna delavka že težala na tleh, in se slabotna ženska ni imela z ničemer braniti, jo je najglasnejši nacionalist še parkrat brcnil v trehuh, a drugi so jo ravsali sem in tja ter ji pri tem raztrgali vso obleko, da je letela potem v mrzli noči ta žrtev mariborskega nacionalizma v sami kombinaciji domov. Ko se je drugi dan delavka podala zopet z doma v tovarno, se je pripeljal mimo nje toženi Turk Slavko, železničar v delavnici drž. žel. in delavka je svoji tovarišici rekla samo besede: »To na je eden tistih, ki so me sinoči pretepati.« To je Turku zadostovalo, da je delavki s pestjo zažugal in ji zabrusil v obraz: »Si jih dobila in jih še boš dobila.«

Tudi ta razprava je bila preložena, ker je zastopnik delavke predlagal, da se spis odstopi državnemu tožilstvu za morebitno postopanje proti udeležencem radi zločina napada.

Potek gornje razprave je razviden iz sodnega spisa VIII Kps 1675/33 mariborskega sreskega sodišča.

Jesenice

Proračunska seja na Jesenicah.

S proračunske seje obč. odbora na Jesenicah, ki se je vršila prošli teden, je odšla opozicija, kamor se šteje tudi delavska delegacija, docela praznih rok. Večina je namreč izrekla nazor, da je 20 več nego 10, dočim je bila opozicija mnenja, da velja proračun pregledati po njegovi resnični vrednosti. Večina je dovolila opoziciji in s tem javnosti vpogled le v številke, kar pomeni komaj eno tretjino odra, opozicija pa je zahtevala odgrnitev zastora za celi oder, vsled česar je ob predloženem skeletu števil brez bistvenih pojasnilnih pripomočkov predlagala, da se predlog vrne upravi v dopolnitev po določenih smernicah. Vendar je naknadno opozicija s pridržki pristala na specialno debato.

Proračun današnje večine je za 300.000 dinarjev večji od lanskega, vendar trdi večina, da le za 73.000 Din, ker je bilo lani več naknadnih kreditov. Opozicija je zato opozorila na navodila fin. ministrstva, ki ne dopuščajo poviškov v proračunih in ki tudi prvič predpisujejo enoten postopek pri sklepanju in predlaganju proračunskih osnutkov. Večina je priznala, da se navodil ni »mogla držati«, in se zahtevalo za »svobodo«.

Večina je nadalje napovedala velik gospodarski načrt, ki da se »zrcali« iz proračunskih števil. Ta načrt naj čimprej oživo tvori več nujnih javnih potreb, ki jih je treba zadovoljiti. Glede gospodarskega načrta pa je opozicija po naravni logiki izrekla, da se z malimi dotacijami različnih fondov ne bo mogla napraviti niti ena nujna potreba, temveč je treba zamisliti izvedbo uresničenja potreb v etapah, vsled česar naj fondy združijo v enem, velikem, ki bo omogočil že letos n. pr. povečanje meščanske šole ali zgradbo ubožnice, ostale nuje potrebe pa naj pridejo po vrsti do izvedbe, vsako leto nekaj, toda nekaj resničnega. Nato je izjavila večina, da je to pametna misel, ampak —

Večina je znižala občinsko doklado k neposrednim davkom od 90 na 80 odstotkov, opozicija pa je opozorila, da samo tolikšno znižanje ne bo v praksi nič zaleglo, ker se bo ves navidezni prihranek radi verjetnega še višjega predpisa na davkih porazgubil. Zahtevala je zato znižanje doklade na 50 odstotkov in uvedbo progresije tudi pri dokladah od 50 odstotkov dalje. Tudi se je opozicija domislila, naj se obdavčijo z občinsko takso poslodavci, ki trajno zaposlujejo drage inozemske strokovnjake na Jesenicah, pri čemer naj se taksi pridoda še poseben povišek za tiste, ki ne znajo dr-

žavnega jezika, t. j. jezika, ki ga govori delavstvo. Večina je ugovarjala, da bi progresivna doklada povzročila anarhijo takširanje inozemskih strokovnjakov (na vodilnih mestih!) pa bi ogrozilo menda vest-falske delavce (na podrejenih službah in najsi znajo vsi jezik svojega okolice) ter je zadevne predloge odklonila, da ne pokvari svojega deteta — proračunskega predloga. (Nacionalisti, čujte: grmenje proti inozemskim strokovnjakom ogroža obstoj naših delavcev! Op. ur.)

Debata in predlogi opozicije na enajsturni seji so vzbudili splošno zanimanje, pri-trjevanje in upoštevanje (izven obč. odbora). Vsled tega uspeha je odšla opozicija s seje kljub praznim rokam neporažena. Večina je sicer proglasila proračun za sprejet, ali to vprašanje prepuščamo iz previdnosti bodočnosti. Važna je pa za opozicijo, predvsem za delavsko delegacijo, izrečna izjava večine, da niti ne dovoli, da bi bila opozicija za ta »proračun« soodgovorna. To izjavo je delavska delegacija z veseljem vtaknila v žep. Driš.

Tržič

Delavska kmetijska branilnica in posojilnica v Tržiču, reg. zadr. z om. zav. sklicuje za nedeljo, dne 18. februarja t. l. svoj redni občni zbor, kateri se vrši ob 10. uri v prostorih »Zadružnega doma« v Tržiču. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo revizorjev in potrditev letnega zaključka. 5. Raznoterosti.

Ptuj

Pri volitvah delavskih zaupnikov mestnih delavcev so bili izvoljeni samo kandidati svobodne strokovne organizacije, brez protiliste. Živeli razredno zavedni delavci.

Ruše

Volili smo rdeče. Dne 27. januarja so bile volitve obratnih zaupnikov v Tovarni za dušik. Vložena je bila lista Splošne delavske strokovne zveze in druga nobena. »Plavih« je zmanjkalo, primanjkuje jim sapa vsled grozne blamaže pri volitvah v Delavsko zbornico. Kaj ne gospodje, bog »Mamon« je v svoji jezi popustil, zato ni

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

potreba, še nadalje iskati delavske družine!

Studenci pri Mariboru

Del. pevsko društvo »Enakost« bo priredilo v nedeljo, dne 4. februarja t. l. predpustno veselico pri g. Špurreju v Studencih. Začetek ob 4. uri popoldne. Spored zelo pester. — Petje, šaljivi nastopi, ples itd. Maske dobrodošle.

Pobrežje

Pogrebno društvo na Pobrežju pri Mariboru, reg. pom. blag., ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 18. februarja, ob 9. uri dopoldne v gostilni g. Hrena na Pobrežju, Cesta na Brezje št. 24.

Kulturni pregled

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Opera.

P. Abraham: Havajska roža, je opereta dokaj učinkovitih domislekov in rekel bi, tipičen izraz sodobne politike. V nji je zmes modernih šlagerjev, dekoracija lepa, a kvalitativno pač za razvedrila in oddiha željno publiko primerna. V ostalem je komad, ki prinaša lep dohodek gledališki blagajni. Vidi se, da Evropejci čim dalje rajše zahajamo po duševno hrano k zamorcem. Dirigiral je Svara, režiser je bil Bratko Kreft.

Strokovni pokret

Kongres organiziranih brivskih pomočnikov. V zadnjem odstavku tega članka v številki z dne 20. januarja, je navedena izvolitev novega odbora zveze. Odbornik za Maribor ni s. Franjo Knez, kakor glasi poročilo, ampak je on le namestnik, odbornik pa je s. Kocpek Josip.

Prepovedani socialistični shodi na Ogrskem. Ogrska vlada je prepovedala vse socialistične shode za vso državo. Zadnji fevdalci se morajo torej boriti za svoje privilegije z rigoroznimi pomočki. Toda shodi se bodo ipak vršili v manjšem obsegu.

Znižujemo cene damskih plaščev

prej 490.—, 590.—, 690.— 790.— 890.—
seda] 450.—, 490.—, 590.—, 690.—, 750.—

Še ni prepozno!

Zima še traja, izkoristite priliko, dolgo se boste veselili tako ugodnega nakupa!

Prepričajte se o starih cenah na tovarniških etiketah!

TIVAR-OBLEKE

Inventurna prodaja

Svileni ostanki poceni v

TRPIN-ovem bazarju
Vetrinjska ulica 15

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.